

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

בעיות בארכיאולוגיה מקראית: צלמיות - 43951

תאריך עדכון אחרון 28-08-2021

נקודות זכות אוניברסיטת העברית: 4

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ארכיאולוגיה והאזור הקרוב הקדום

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): יוסי גראפינקל

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: garfinkel@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיוום עם המרצה

מורים הקורס:

תאור כללי של הקורס:

סקירה שיטית של נושא הצלמיות: מתודולוגיה ושיטות פרשנות שונות, סקירה שיטית של הממצא לאורן התקופות.

מטרות הקורס:

הכרת מגוון הצלמיות שנמצאו מהפרההיסטורית ועד סוף תקופת הברזל. הכרת שיטות המחקר בתחום

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בסיכוןו של הקורס הסטודנטים יהיו מסוגלים לפרסם צלמיות שנמצאו בחפירות ארכיאולוגיות.

דרישות נוכחות (%):

100

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות המרצה, הרצאות אורח, הצגת נושאים על ידי הסטודנטים, סיור במודיאונים

רשות נושאים / תוכנית הלימודים בקורס:

מתודולוגיה במחקר צלמיות אדם וצלמיות בעלי חיים, צלמיות בפליאולית באירופה, צלמיות בתקופה הנטופית ובניאולית הקדם קראמי א', צלמיות בניאולית הקדם קראמי ב', צלמיות בניאולית הקראמי (רבות ירמוכית), צלמיות בכלקולית הקדום והתקיכון, צלמיות כינור בכלקולית המאוחר, צלמיות שנhab בכלקולית המאוחר, צלמיות חמורות בתקופת הברונזה הקדומה, צלמיות בתקופת הברונזה הקדומה, צלמיות בתקופת הברונזה התקיכונה, צלמיות בתקופת הברונזה המאוחרת, צלמיות בתרבות הפלשתית, צלמיות מתקופת הברזל במלכות ישראל ויהודה

חומר חובה לקריאה:

רשימת ספרות לפי נושאים

1. מתודולוגיה במחקר צלמיות אדם וצלמיות בעלי חיים

Gimbutas, M. 1982. *The Goddesses and Gods of Old Europe, 6500–3500 B.C., Myths and Cult Images*. Berkeley: University of California.

Gimbutas, M. 1989. *The Language of the Goddess*. London: Thames and Hudson.

Ucko, P.J. 1968. *Anthropomorphic Figurines of Predynastic Egypt and Neolithic Crete, with Comparative Material from the Prehistoric Near East and Mainland Greece*, pp. 420–426. London: Andrew Szmidla.

- Voigt, M.M. 1983. Hajji Firuz Tepe, Iran: The Neolithic Settlement, pp. 186–195. Philadelphia: The University Museum, University of Pennsylvania.*
- Hamilton, N., Marcus, J., Bailey, D., Haaland, G., Haaland, R. and Ucko, P. 1996. Can We Interpret Figurines? Cambridge Archaeological Journal 6:281–307.*
- Cauvin, J. 2000. The Birth of the Gods and the Origins of Agriculture. Cambridge: Cambridge University Press.*
- Moorey, P.R.S. 2003. Idols of the People. Miniature Images of Clay in the Ancient Near East. Oxford: Oxford University Press.*
- צלמיות בעלי חיים
- Schmandt-Besserat, D. 1997. Animal Symbols at 'Ain Ghazal. Expedition 39: 48–58.*
- M. Freikman and Y. Garfinkle, 2009. The Zoomorphic Figurines from Sha'ar Hagolan: Hunting Magic Practices in the Neolithic Near East. Levant 41: 5–17*
- Freikman, M. and Garfinkel, Y. 2009. The Zoomorphic Figurines from Sha'ar Hagolan: Hunting Magic Practices in the Neolithic Near East. Levant 41: 5–17.*
- Streit, K. and Y. Garfinkel, Y. 2015. Horned Figurines made of Stone from the Neolithic and Chalcolithic Periods and the Domestication of Sheep and Goat. Palestine Exploration Quarterly 147: 39–48.*
2. צלמיות בפליאולית באירופה
- Conard, N.J. 2009. A female figurine from the basal Aurignacian of Hohle Fels cave in southwestern Germany. Nature 459:248–252.*
- Kind, C-J, Ebinger-Rist, N., Wolf, S., Beutelspacher, T. and Wehrberger, K. 2014. The smile of the Lion Man. Recent excavations in Stadel cave (Baden-Württemberg, southwestern Germany) and the restoration of the famous Upper Palaeolithic figurine. Quartär 61:129–145.*
3. צלמיות בתקופה הנטופית ובניאולית הקדם קריאטי
- ת. נוי תשנ"ט. דמות האדם באמנות הפרההיסטורית בארץ ישראל. ירושלים: מוזיאון ישראל.
- Boyd, B. and Cook, J., 1993. A reconsideration of the 'Ain Sakhri' figurine. Proceedings of the Prehistoric Society 59: 399–405.*
- Grosman, L., Shaham, D., Valletta, F., Abadi, I., Goldgeier, H., Klein, N., Dubreuil, L. and Munro, N.D., 2017. A human face carved on a pebble from the Late Natufian site of Nahal Ein Gev II. Antiquity 91: 1–5*
- Hershman, D. and Belfer-Cohen, A., 2010. 'It's Magic!': artistic and symbolic material manifestations from the Gilgal sites. Gilgal-Early Neolithic occupations in*

- the Lower Jordan Valley. The excavations of Tamar Noy. pp.185–216. Oakville: American Schools of Prehistoric Research.*
- Ibáñez, J.J., González-Urquijo, J.E. and Braemer, F., 2014. The human face and the origins of the Neolithic: the carved bone wand from Tell Qarassa North, Syria. Antiquity 88: 81–94.*
- Kuijt, I. and Chesson, M., 2005. Lumps of clay and pieces of stone: ambiguity, bodies, and identity as portrayed in Neolithic figurines. Archaeologies of the Middle East: critical perspectives, pp.152–183.*
4. צלמיות בניוולית הקדם קראמי ב'
- Rollefson, G.O. 1983. Ritual and Ceremony at Neolithic 'Ain Ghazal (Jordan). Paléorient 9: 29–38.*
- Morsch, M.G.F. 2002. Magic Figurines? Some Remarks about the Clay Objects of Nevalı Çori. In Gebel, H.G.K., Hermansen, B.D. and Jensen, C.H. eds. Magic Practices and Ritual in the Near Eastern Neolithic. Studies in Early Near Eastern Production, Subsistence and Environment 8, pp. 145–162. Berlin: ex oriente.*
- הופעת פסלים
- Amiran, R. 1962. Myths and the creation of Man and the Jericho Statues. Bulletin of the American Schools of Oriental Research 167: 23–25.*
- Rollefson, G.O. 1984. Early Neolithic Statuary from 'Ain Ghazal (Jordan). Mitteilungen der Deutschen Orient-Gesellschaft zu Berlin 116: 185–192.*
- Schmandt-Besserat, D. 1998. 'Ain Ghazal "Monumental" Figures. Bulletin of the American Schools of Oriental Research 310: 1–18.*
- Ziffer, I. 2007. The First Adam, Androgyny, and the 'Ain Ghazal two-headed Busts in Context. Israel Exploration Journal 57: 129–152.*
5. צלמיות בניוולית הקראמי (תרבות ירמוכית)
- Garfinkel, Y., Ben Shlomo, D. and Korn, N. 2010. Sha'ar Hagolan Vol. 3. Symbolic Dimensions of the Yarmukian Culture: Canonization in Neolithic Art. Jerusalem: Israel Exploration Society.*
- Garfinkel, Y. 2019. Çatalhöyük and Sha'ar Hagolan: A Tale of Two Cities. In A. Marciniak (ed.) Social and Economic Changes in the Second Half of the 7th Millennium in the Near East. A Conference held at Çatalhöyük in August 2014, pp. 77–100. Atlanta: Lockwood Press.*
- Hodder, I. and Meskell, L., 2011. A "Curious and Sometimes a Trifle Macabre Artistry" Some Aspects of Symbolism in Neolithic Turkey. Current Anthropology 52: 235–263.*

6. צלמיות בכלקולית הקדום והתקין
Getzov, N. 2011. Seals and figurines from the beginning of the Early Chalcolithic period at Ha-Goshrim. 'Atiqot 67: 1–26. (Hebrew).
7. צלמיות כינור בכלקולית המאוחר
8. צלמיות שנחוב בכלקולית המאוחר
9. צלמיות חמורים בתקופת הברונזה הקדומה
10. צלמיות בתקופת הברונזה הקדומה
11. צלמיות בתקופת הברונזה התיכונה
- Seeden, H. 1980. *The Standing Armed Figurines in the Levant*. München: C.H. Beck.
- Liebowitz, H.A. 1999. Two Metal Figurines from Middle Bronze II Tel Yin'am. *Israel Exploration Journal*, 49: 55–65.
12. צלמיות בתקופת הברונזה המאוחרת
Keel, O. and Uehlinger, C. 1998. *Gods, Goddesses and Images of God in Ancient Israel*. Minneapolis: Fortress Press.
- Ben Arieh, S. 1983. A Mould for a Goddess Plaque. *Israel Exploration Journal* 33: 72–77.
- Tadmor, M. 1996. Plaque Figurines of Recumbent Women - Use and Meaning. *Eretz Israel* 25: 290–296 (Hebrew).
- Kletter, R. 2004. Clay Figurines. In Ussishkin, D. (ed.) *The Renewed Archaeological Excavations at Lachish: Vol III*, pp. 1572–1583. Tel Aviv: Institute of Archaeology, Tel Aviv University.
- Ornan, T. 2007. Labor Pangs: The Revadim Plaque Type'. In Bickel, S., Schroer, S., Schurte, R., and Uehlinger, C. (eds.) *Bilder Als Quellen -Images as Sources: Studies on Ancient Near Eastern artefacts and the Bible Inspired by the Work of Othmar Keel*, pp. 215–235. Fribourg: Academic Press.
- Ziffer, I., Bunimovitz, B. and Lederman, Z. 2009. Divine or Human? An Intriguing Late Bronze Age Plaque Figurine from Tel Beth-Shemesh. *Egypt and the Levant* 19: 333–341.
- Cornelius, I. 2012. In Search of the Goddesses of Zincirli (Sam'al). *Zeitschrift des*

Sharp, C., McKinny, C. and Shai, I. 2016. *The Late Bronze Age Figurines from Tel Burna*. *Strata* 33: 61–76.

Garfinkel, Y. 2020. *Scepters of Life-Size Divine Statues from Canaanite Lachish and Hazor*. *Antiquity* 94: 669–685.

13. צלמיות בתרבות הפלשתית

Schmitt, R. 1999. *Philistäische Terrakottafigurinen*. *Ugarit-Forschungen* 31:576–676.

Ben-Shlomo, D. and Press, M.D., 2009. A Reexamination of Aegean-style Figurines in Light of New Evidence from Ashdod, Ashkelon, and Ekron. *Bulletin of the American Schools of Oriental Research* 353: 39–74.

Ben-Shlomo, D., 2010. *Philistine Iconography: A Wealth of Style and Symbolism*. OBO 241. Fribourg: Academic Press.

Press, M.D. 2012. *Ashkelon 4: The Iron Age Figurines of Ashkelon and Philistia*. Winona Lake IN: Eisenbrauns.

14. צלמיות מתקופת הברזל במלכת ישראל

Zevit, Z. 2001. *The Religion of Ancient Israel: A Synthesis of Parallactic Approaches*. London: Continuum.

Ornan, T. 2005. *The Triumph of the Symbol: Pictorial Representation of Deities in Mesopotamia and the Biblical Image Ban*. Orbis Biblicus et Orientalis 213. Fribourg and Göttingen: Academic Press and Vandenhoeck & Ruprecht.

Albertz, R. and Schmitt, R. 2012. *Family and Household Religion in Ancient Israel and the Levant*. Winona Lake, IN: Eisenbrauns.

Crowfoot, G.M. and Sukenik, E.L. 1957. *Figurines*. In Crowfoot, J.W., Crowfoot, G.M. and Kenyon, K.M. (eds.) *The Objects from Samaria*, pp. 76–84. London: Palestine Exploration Fund.

Steiner, M. 1997. Two Popular Cult Sites of Ancient Palestine. *Cave 1 in Jerusalem and e207 in Samaria*. *Scandinavian Journal of the Old Testament* 11:16–28.

Cornelius, I. 2007. A Terracotta Horse in Stellenbosch and the Iconography and Function of Palestinian Horse Figurines. *Zeitschrift des Deutschen Pälastina-Vereins* 123:28–36.

Paz, S. 2007. *Drums, Women and Goddesses; Drumming and Gender in Iron Age II Israel*. Orbis Biblicus et Orientalis 232. Fribourg: Academic Press.

- Sugimoto, D.T. 2008. Female Figurines with a Disk from the Southern Levant and the Formation of Monotheism. Tokyo: Keio University Press.*
15. צלמיות מתקרופת הברזל במלכת יהודה
- Uehlinger, C. 1997. Anthropomorphic Cult Statuary in Iron Age Palestine and the Search for Yahweh's Cult Images. In van der Toorn, K. (ed.) The Image and the Book: Iconic Cults, Aniconism and the Rise of Book Religion in Israel and the Ancient Near East, pp. 97–155. Leuven: Peeters.*
- Kletter, R. and Saarelainen, K. 2014. Horses and Riders and Riders and Horses. In Albertz, R., Nakhai, B.A., Olyan, S.M. and Schmitt, R. (eds.) Family and Household Religion: Toward a Synthesis of Old Testament Studies, Archaeology, Epigraphy and Cultural Studies, pp. 197–224. Winona Lake, IN: Eisenbrauns.*
- Kisilevitz, S. 2015. The Iron IIA Judahite Temple at Tel Moza. Tel Aviv 42:147–164.*
- Kisilevitz, S. 2016. Terracotta Figurines from the Iron IIA Temple at Moza, Judah. Les Carnets de l'ACoSt 15. (URL: <http://acost.revues.org/980>)*
- צלמיות עמוד יהודה
- Gilbert-Peretz, D. 1996. Ceramic Figurines. In Ariel, D.T and de Groot, A. (eds.) City of David Excavations Final Report 4. Qedem 35. Jerusalem: Institute of Archaeology, Hebrew University of Jerusalem.*
- Kletter, R. 1996. The Judaean Pillar Figurines and the Archaeology of Asherah. BAR International Series 636. Oxford: British Archaeological Reports.*
- Dever, W.G. 2005. Did God Have a Wife? Archaeology and Folk Religion in Ancient Israel. Grand Rapids, MI: Eerdmans.*
16. צלמיות מתקרופת הברזל באטרי פולחן אדומיים ומואבים
- Beit-Arieh, I. 1995. Horvat Qitmit. An Edomite Shrine in the Biblical Negev. Tel Aviv: Institute of Archaeology, Tel Aviv University.*
- Cohen, R. and Israel, Y. 1995. On the Road to Edom. Discoveries from 'En Hazeva. Exhibition Catalogue 370. Jerusalem: Israel Museum.*
- Uehlinger, C. 2006. Arad, Qitmit—Judahite Aniconism vs. Edomite Iconic Cult? Questioning the Evidence. In Beckman, G. and Lewis, T.J. (eds.) Text, Artifact and Image, Revealing Ancient Israelite Religion, pp. 80–112. Providence, RI: Brown University.*
- Daviau, M.P.M. and Steiner, M. 2000. A Moabite Sanctuary at Khirbat al-Mudayna.*

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הצוון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %

השתתפות 25 %

הגשת עבודה 0 %

הגשת תרגילים 75 %

הגשת דוחות 0 %

פרוייקט מחקר 0 %

בוחנים 0 %

אחר 0 %

מידע נוסף / הערכות: